

NUME DE LOCURI PROVENITE DIN ANTROPONIME DE ORIGINE LATINĂ

ECATERINA MIHĂILĂ

1. În această comunicare ne vom ocupa de numele de locuri provenite din antroponime de origine latină, în cadrul temei *Originea numelor de locuri* pe baza *Dicționarului toponimic al României. Oltenia* (DTRO), 7 volume, 1993–2007, cu 2 183 de pagini și 45 000 de toponime.

Comparativ cu alte domenii lexico-semantice ce stau la baza formării numelor de locuri, de care ne-am ocupat deja (termeni generici, entopice, nume de plante și de animale, alte apelative), antroponomia este un domeniu mult mai vast. După termenii generici care formează, fiecare în parte, sute și sute de toponime prin repetabilitate, derivare și determinare de diferite tipuri, numele de persoană generează cele mai multe toponime. Și întrucât multiplicarea prin procedeele de mai sus nu este la același nivel ca în cazul termenilor generici, numărul mare al toponimelor provenite din antroponime se explică prin multitudinea numelor de persoană ce stă la baza denominației toponimice. Dacă în cadrul celorlalte domenii semantice unitățile lexicale sunt cel mult de ordinul a câtorva zeci, în ceea ce privește numele de persoană, ele sunt de ordinul sutelor. Mai exact, toponimia Olteniei are la bază aproximativ 1 500 de antroponime. Între acestea am identificat 212 nume de persoană de origine latină.

În cazul celorlalte domenii lexico-semantice numărul termenilor de origine latină formează fie marea majoritate (ne referim la termenii generici și la entopice), fie sunt, doar cu mici excepții, aproape în totalitate de origine latină (e vorba de adjective, adverbe, nume de plante și de animale). Cât privește antroponimele ce stau la baza toponimiei Olteniei, acestea sunt, la o primă estimare, în majoritate de origine latină, dar foarte multe sunt și de alte origini: slavă, greacă, bulgară, turcă, ebraică (adică nume biblice). Multe antroponime au etimon comun cu albaneza. Alte nume de persoană sunt de origine neogreacă, sârbă, magheară, germană, polonă, rusă. Câteva sunt de origine țigănească. Multe antroponime au etimologie multiplă (mai ales privind limbile de la sudul Dunării). La acestea se adaugă cele ce exprimă etnia (de diferite origini) și cele cu etimologie necunoscută.

Antroponimele de origine latină ce stau la baza numelor de locuri din Oltenia se împart în două mari categorii. În prima categorie se înscriu numele de persoană ce au corespondent în onomasticonul latin: *Alba* – lat. *Alba*; *Albu* – lat. *Albus*;

FD, XXX, București, 2011, p. 35–43

Anghel – lat. *Angelus*; *Antonie* – lat. *Antonius*; *Aspru* – lat. *Asper*; *Augustin* – lat. *Augustinus*; *Barbu*, *Barbura* (*Varvara*) – lat. *Barbara*; *Constantin* – lat. *Constantinus*; *Florea* – lat. *Florus*; *Marcu* – lat. *Marcus*; *Marin* – lat. *Marinus*; *Paul* – lat. *Paulus*, gr. *Paulos*; *Petru* – lat. *Petrus*, gr. *Petros*; *Roman* – lat. *Romanus*; *Silvestru* – lat. *Silvester*; *Tiberiu* – lat. *Tiberius*; *Traian* – lat. *Traianus*. Cele mai multe au fost preluate însă din latina medievală sau din alte limbi romanice. Ele au intrat în circuitul onomastic românesc pe cale cultă, cu scopul evidențierii originii romanice a limbii și poporului român. Dacă ar fi fost moștenite din limba latină, multe ar fi trebuit să aibă alte forme fonetice. Oricum, numele de persoane din Antichitatea latină s-au răspândit în toată aria romanică și, prin intrarea unora în calendarul creștin, s-au răspândit și la multe alte popoare, de la care românii le-au putut prelua. De aceea, în stabilirea unei filiații corecte, forma fonetică ne este de mare ajutor. De exemplu, *Floarea*, nume de femeie foarte frecvent la noi, poate fi pus în corelație cu *floare* provenit din lat. *flos*, *floris* (așa cum consideră și Al. Graur în NP: 53), în schimb *Florea*, (fără diftongarea lui -o -), de asemenea răspândit, mai ales ca nume de familie, poate fi pus în corelație cu tema antroponimică *flor-* care se regăsește în multe nume de persoană din perimetrul romanic și de aici și în cel slav (pentru diferite interpretări și filiații v. MEO: 138–141 și NPR: 24).

Din cealaltă categorie fac parte antroponimele ce au ca etimon cuvinte românești de origine latină. În marea lor majoritate ele sunt porecle, devenite supranume și apoi nume de familie. Cele mai multe au la bază substantive: *Aramă*, *Arcu*, *Argint*, *Armașu*, *Auru*, *Aușu*, *Baia*, *Barbă*, *Bărbat*, *Brâncă*, *Butoiu*, *Cărbune*, *Celaru*, *Ciumă*, *Codrea*, *Cornea*, *Cotea*, *Falcă*, *Faur*, *Fătu*, *Fârtatu*, *Frate*, *Foame*, *Fumu*, *Geru*, *Gură*, *Gușă*, *Lună*, *Lutu*, *Marmură*, *Măciucă*, *Mătase*, *Mătușă*, *Moraru*, *Muiere*, *Noaptes*, *Nod*, *Ochiu*, *Olanu*, *Păpușa*, *Pescaru*, *Piele*, *Pietraru*, *Portaru*, *Puiu*, *Rotaru*, *Rugină*, *Sacu*, *Săpunaru*, *Scânteie*, *Scoarță*, *Soare*, *Socu*, *Sora*, *Sprânceană*, *Spuză*, *Stuparu*, *Surcel*, *Șerb*, *Tunaru*, *Turtă*, *Țăranu*, *Ureche* etc. Tot substantive sunt și numele de plante, animale, păsări și insecte din care se formează antroponime ce stau la baza toponimelor din Oltenia: *Floarea*, *Frunză*, *Meiu*, *Moru*, *Mura*, *Paiu*, *Prună*, *Puru*, *Rășină*, *Teiu*, *Tufă*, *Urzică*, *Viașu*; *Albină*, *Ariciu*, *Berbece*, *Bouru*, *Broască*, *Calu*, *Câineș*, *Ciutură*, *Corbu*, *Găină*, *Graur*, *Gruia*, *Iepure*, *Lăcustă*, *Lupu*, *Mielu*, *Mierlă*, *Muscă*, *Pasăre*, *Păunu*, *Porcu*, *Purecu*, *Turturică*, *Țânțaru*, *Ursa*, *Ursu*, *Vieru*, *Vițelu*, *Vulpe*, *Vultur* etc. Alte substantive sunt etnice: *Frâncu*, *Germanu*, *Gherman*, *Greco*, *Românu* (acesta din urmă are și sens etnic și sens social). Multe antroponime din care se formează toponimele Olteniei provin din adjective, adverbe sau derivate verbale și substantivale cu valoare de adjectiv: *Albăstroi*, *Amaru*, *Blându*, *Bunu*, *Căruntu*, *Degeratu*, *Frumosu*, *Grosu*, *Lepădatu*, *Lungu*, *Macrea*, *Mare*, *Măruntu*, *Măine*, *Micu*, *Moale*, *Mutu*, *Nățărău*, *Nebunu*, *Negru*, *Orbu*, *Pătrunsu*, *Răgușilă*, *Rătăcitu*, *Rău*, *Roșu*, *Scăpău*, *Scurtu*, *Spănu*, *Speriatu*, *Spurcatu*, *Stângu*, *Strâmbu*, *Strâmtu*, *Surdu*, *Susu*, *Șchiopu*, *Tunsu*, *Turbatu*, *Turbure*, *Urātu*, *Urlat*, *Uscatu*, *Ușurelu*,

Văratăcu, Vărgatu etc. Mai sunt și unele nume de grup, puține la număr, ce dau nume de sate, care nu au corespondent un antroponim: *Adunați, Afumați, Linieni*.

Toate aceste antroponime de origine latină, fie că au corespondent în onomasticonul latin, fie că provin din cuvinte ale limbii române de origine latină, formează foarte multe toponime în Oltenia, mai ales nume de sate, cătune și moșii, dar nu numai, procedeele principale de multiplicare denominativă fiind derivarea și determinarea de diferite tipuri, la care se adaugă și omonimia. Să dăm în continuare câteva exemple.

2. Barbu, nume străvechi, de mare tradiție la români, are o etimologie controversată, discutată de obicei în corelație cu **Barbura**.

Diferitele soluții etimologice care s-au dat acestui nume au fost prezentate de Ch. Ionescu (MEO) și D. Tomescu (NPR: 24). Astfel, Hasdeu consideră că numele provine fie din cuvântul **barbă**, de origine latină, fie din antroponimul latin **Balbus**. O altă explicație este cea dată de Candrea, conform căreia **Barbu** provine din numele de persoană feminin **Barbara**, prin următoarele faze intermediare succesive: ***Barbară, *Barboră, *Barbură, Barbur**, forma finală fiind **Barbul**, prin disimilarea celui de al doilea *-r-*. G. Weigand îl consideră de origine slavă, **Barbu**, în diferite variante, regăsindu-se și la sârbi și bulgari. Șt. Pașca corelează numele **Barbu** cu **Bărbat**, pe baza mai vechilor nume **Barbius** și **Barbatus**. S. Pușcariu consideră că tulpina *barb-*, extrasă din **Bărbat** și **Barbul**, este înrudită cu it. *barba* ‘unchi’, care s-a putut transforma ușor în nume propriu (v. MEO și NPR: 24). Și I. Pătruș se referă la o temă *barb-*, la care s-a adăugat fie sufixul *-ul*, formând antroponimul **Barbul**, fie sufixele *-ur + -a*, formând antroponimul **Barbura** (v. SOR: 74). Iorgu Iordan (DNFR) consideră, citându-l pe N.A. Constantinescu (DOR: 21), că **Barbu** provine din **Barbur**, masculinul lui **Barbura**. De asemenea, în DNFR este înregistrat și numele **Barbur**, formă care a supraviețuit ca nume de familie.

Revenim la argumentele lui Ch. Ionescu din MEO în favoarea soluției etimologice dată de Candrea, deoarece autorul aduce multe argumente de ordin religios, privind existența creștinismului pe teritoriul Daciei din epoci timpurii și înscrierea în calendarul creștin a martirilor **Barbarus** și **Barbara**, devenită la noi sfânta mucenică **Varvara**, celebrată pe 4 decembrie (când, de altfel, se sărbătorește și cei cu numele **Barbu**). În plus, aduce și argumente de ordin toponimic, referindu-se chiar la Oltenia. Astfel, autorul consideră că antroponimul **Barbăr**, ce apare într-o inscripție pe lemn din orașul Deva, într-un pomelnic nedatat, stă la baza toponimului **Bărbărești**, atestat într-un document la **1551**. Interesant este faptul că păstrătorul documentului se numea **Barbu**, probabil descendent al lui **Barbăr**. În plus, dă foarte multe atestări pentru **Barbu**, între **1389** și **1500**. De asemenea, se referă și la forma feminină **Barba**, atestată la **1578** și **1585**.

Barbu formează două toponime în Oltenia: poiană c. Șimnicu de Sus, m. Craiova – Dj, **1896**, și movilă în fostul județ Romanați, **1898**. Antroponimul intră și în structura a două nume compuse care formează toponime: **Barbu Curățitu**,

locuință izolată în Vl, 1872, și **Barbu Mircea**, câmp c. Dumbrava – Mh, 1872. De la forma articulată **Barbul** s-a constituit numele de grup **Bărbulani**, care denumește mai multe părți de sate în Dj și Mh (cinci ocurențe), și **Bărbuleni**, loc c. Vladimir – Gj. Cu sufixul *-esc*, s-au format numele de persoană **Bărbulescu**, ce denumește un loc în c. Predești – Dj, și numele de grup **Bărbulești**, părți de sate și locuri în Gj, Ot și Vl (șase ocurențe). Un alt derivat de la **Barbu** este **Bărboi**, care dă numele unui sat din c. Grecești – Dj, atestat de la 1700. De la **Bărboi** sau de la **Barbu** s-a format **Bărboia**. Sufixul *-oaia* are fie valoare moțională, fie valoare locativă (*-oaie* + suf. top. *-a*). Toponimul are două ocurențe: pârau și loc surupăcios în Vl. Cu sufixul locativ *-oasa* (*-oasă* + suf. top. *-a*), s-a format **Bărboasa**, loc mlăștinios c. Devesel – Mh. De la toponimul **Bărboi** s-a format numele de persoană **Bărboian(u)**, care a dat numele unei păduri în c. Secu – Dj. De la antroponimul **Bărboi**, cu sufixul *-ești*, s-a format toponimul **Bărboiești**, parte de sat c. Bălteni – Gj. Un alt derivat de la **Barbu** este **Bărbucea**, care a dat numele unui sat din c. Prundeni – Vl, 1896. Numele de persoană **Bărbuceanu** este un derivat toponimic care, la rândul lui, a dat numele unei văi și a unui loc în c. Călnic – Gj. **Bărbuceanca**, de la aceeași rădăcină, desemnează o vale în c. Fârtățești – Vl. **Bărbuceni**, cu sufixul *-eni*, dă numele unei părți de sat din c. Leu și a unui sat din c. Prundeni – Vl. Un alt derivat de la **Barbu** este **Bărbui**. De la acesta, cu sufixul toponimic *-a*, s-a format denumirea **Bărbuia**, loc c. Măciuca – Vl. În sfârșit, de la hipocoristicul **Bărbuț** s-au format derivatele **Bărbuțoi**, parte de sat c. Bălănești – Gj, și **Bărbuțești**, parte de sat și pârau c. Stejari – Gj. **Barbura** este reprezentat în DTRO prin două toponime, desemnând o vâlcea în c. Dănciulești – Gj și o pădure în c. Livezi – Vl. Se înregistrează și două construcții analitice: **Barbura Mare** și **Barbura Mică**, văi c. Zătreni – Vl. Și **Bărbăria**, toponim ce denumește un deal, un loc și o poiană în c. Căpreni – Gj este explicat în DTRO ca provenind de la antroponimul **Barbura**, **Barbur**, în varianta **Barbăr**. În sfârșit, **Bărbărești**, citat de Ch. Ionescu, este un nume de grup ce desemnează un fost sat din c. Bobicești – Ot, atestat la 1551 și 1635, ce poate fi explicat ca având la bază același antroponim.

3. În continuare, vom lua în discuție două antroponime care, cel puțin în unele derivate toponimice, se confundă. Este vorba de **Roman** < lat. **Romanus** și **Român (Rumân)**, provenit din **român** < lat. **romanus**. Primul derivă din antroponimul **Romanus**, care la origine avea înțelesul de ‘locuitor al Romei’. Mai târziu numele s-a extins în tot Imperiul Roman și, de la un martir cu acest nume, inclus în calendarul creștin, s-a răspândit în întreaga Europă. Prin filieră grecească numele a fost preluat și de slavii răsăriteni. De la aceștia antroponimul a trecut în nordul Transilvaniei și în Moldova, care a avut și un domnitor cu acest nume. În documentele Țării Românești, antroponimul apare începând cu anul 1389 (v. MEO).

Antroponimul **Român**, cu varianta etimologică **Rumân**, provine din substantivul **român**, având ca etimon numele comun latinesc **romanus**. În afară de sensul etnic, substantivul a dezvoltat în limba română și sensurile secundare de ‘bărbat’ și ‘țaran clăcaș’, acest din urmă sens fiind folosit în toponimie. Înțelesul

mai strict al acestui cuvânt este explicat de Iorgu Iordan în *Toponimia românească*. Țăranul clăcaș avea un contract de a presta diferite munci pentru un boier sau o mânăstire, dar era țăran liber, cu posibilitatea de a avea și o proprietate a sa, spre deosebire de robul sau iobagul, care era legat de pământ (v. TR: 299–300). Această nuanță specială a sensului există numai în Oltenia și Muntenia. Pornind de la sensurile secundare ale cuvântului, au apărut numele de persoană **Român(u)**, **Rumân(u)**, ca supranume, spre deosebire de **Roman** care a existat ca nume de botez.

Român, cu sens etnic, apare în multe toponime ca determinant, în opoziție cu denumirea altei etnii: *Cățălul Unguresc / Cățălul Român; Sângiorgiul Săsesc / Sângiorgiul Român; Bălenii Sârbi / Bălenii Români* etc. (v. alte exemple în TR: 283–284). Asemenea situații nu se întâlnesc în Oltenia.

Toponimele din Oltenia care au ca temă *roman-*, *român-* provin fie din numele de botez **Roman**, fie din supranumele **Român/Rumân**, cu sensurile secundare pe care cuvântul le-a dezvoltat. Iorgu Iordan explică cum tema **Roman**, la care se adaugă sufixul *-ești*, devine **Românești**, prin transformarea lui *a* în *ă* și apoi a lui *ă* în *â*, astfel încât tema se apropie de *român*, cu care seamănă până la confuzie (v. TR: 300). De aceea, uneori, este greu de stabilit dacă toponimele din Oltenia provin de la **Roman** sau de la **Român / Rumân**, mai ales că, indiferent de formele din atestările vechi, în sursele geografice mai târzii și în indicatoare ele apar sub aceeași formă. De exemplu, satul **Romanești** din Gorj apare în documentele istorice, începând cu anul **1486** și până la **1732**, sub forma **Românești**, dar începând cu Indicatorul din **1861** se impune forma **Romanești**, chiar dacă uneori în surse geografice și administrative mai apare și **Românești**. Atât Iorgu Iordan în TR: 173, cât și Ch. Ionescu în MEO consideră că numele acestui sat provine de la antroponimul **Roman**, nume de botez, forma **Românești** realizându-se prin modificările fonetice descrise mai sus. De altfel, în documentul de la **1486** apare un **Roman** din satul **Românești**. Mai adăugăm că în Gorj există și un munte **Roman**, din care izvorăște un pârâu **Romanu** (articulat), cu aceeași etimologie. Mai există și o fostă moșie în c. Ionești – VI cu numele **Romanescu** < **Roman** + suf. – *escu*.

Un sat din c. Roșiile – VI se numește tot **Romanești**, însă din primul document în care este atestat, <1575–1576>, apare sub două forme: **Românești** și **Rumânești**, pentru ca în Indicatorul din **1861** să se oficializeze tot sub forma **Romaneștii**. Două sate desprinse din el se numesc **Romaneștii de Jos** și **Romaneștii de Sus**, care în surse geografice mai vechi apar ca **Româneștii de Jos** și **Româneștii de Sus**. Este posibil ca numele acestui sat să provină de la **Român / Rumân**, ca supranume, cu sensul ‘țăran clăcaș’. Există însă opinia că derivatele toponimice cu *-ești* se creează, de regulă, de la numele de botez, dubla denotație, pe bază de supranume apărând mult mai târziu. În sfârșit, există oficializată și forma **Românești**, ca nume al unui sat din c. Șimnicu – Dj, care în atestări geografice apare ca **Românești**, înainte de **1900**, și **Romanești**, după această dată.

De la aceeași temă există și nume de sate cu forma de plural **Romani**. Un fost sat, înglobat în or. Horezu – VI, are multe atestări între **1669** și **1864**, toate sub forma **Romani(i)**. Din acesta s-au desprins **Romanii/Românii de Jos** și **~ de Sus**, toponime discutate și de Iorgu Iordan (v. TR: 299). Forma de plural **Români** desemnează un sat actual din c. Băbeni –VI, care apare în atestările geografice ca **Românu, Romanu**. Și **Româna**, cu suf. top. *-a*, denumește un fost sat din c. Teslui – Dj, acum parte de sat, care într-un document de la **1580** apare sub forma **Rumânii**, iar în surse geografice **Rumâna, Rumâna**. Aceeași denumire o are și un sat înglobat în or. Balș – Ot, cu forma mai veche **Rumâna**. Toate aceste sate, al căror nume s-a format de la temele *roman, român / rumân*, și-au transferat numele unor dealuri, pâraie, păduri și moșii de pe teritoriile ce se circumscriu în perimetrele respective. În plus, cu sufixele toponimice *-easa* și *-easca* s-au format mai multe denumiri **Româneasa** (trei ocurențe) și **Româneasca** (cinci ocurențe), dealuri, văi, moșii, păduri etc. în Dj, Gj și Vl.

Și numele feminin **Romanița** este considerat derivat de la **Roman** (MEO). În DTRO sunt înregistrate toponimul **Romanița**, monolexematic, cu șase ocurențe, și două toponime analitice **Romanița Mare, Romanița Mică**, desemnând locuri, dealuri, vâlcea, baltă, poieniță în Dj, Gj, Mh, Vl. Considerăm că cele mai multe sunt derivate toponimice, cu sufixul *-iță* + suf. top. *-a*, de la munții, dealurile și pădurile ce poartă denumirile **Roman, Romanu, Romana, Romani**, iar poienița și vâlceaua pot proveni chiar de la *romaniță* ‘mușețel’. Balta din c. Rast – Dj și cele două toponime analitice din aceeași comună prezintă și varianta **Romonita**, derivat discutat de Tiktin în dicționarul său (v. RTO: 77).

Se consideră că și numele fostului județ **Romanați** provine de la aceeași temă (v. diferitele opinii în TR: 301). În DTRO este înregistrat un fost sat **Romanațu**, acum parte de sat în c. Bâlteni – Gj, căreia i se spune **Romanatu**, și un fost sat **Românați**, lângă or. Horezu – VI, atestat de la **1749**.

N. Drăganu consideră că toate aceste nume de locuri, ca și alte derivate întâlnite în Panonia și Moravia, provin de la numele nostru etnic. Chiar dacă a existat și numele de botez **Roman**, autorul apreciază că românii, dar și vecinii noștri, l-au încărcat și cu sensul etnic ‘român’ și au cultivat acest nume, așa cum și românii au cultivat numele lor etnic prin numele de persoană **Romanus** (v. RTO: 77).

Din expunerea făcută s-a văzut însă că evoluțiile fonetice și sensurile secundare pe care le-a căpătat **român**, precum și variantele în care apar numele de locuri în atestările istorice, ne îndreptătesc și la alte interpretări, chiar dacă toponimele au fost oficializate în forme ce conduc la sensul etnic.

4. Vom continua cu un antroponim delexical, cuvântul din care provine fiind de origine latină. Ne referim la **Șerb**, antroponim atestat de la **1407** (DERS), înregistrat în DOR: 381 și DNFR. El provine din apelativul **șerb** < lat. **servus**. Cât privește derivatul **Șerban**, unul dintre cele mai vechi (**1392**) și mai importante nume românești, Ch.Ionescu consideră că sensul ‘țăran legat de pământ, sclav, rob’ al cuvântului **șerb** a fost precedat de alte înțelesuri, laice sau religioase, care l-au

propulsat ca prenume al unor dregători, boieri sau chiar domnitori (*Șerban Cantacuzino*).

În DTRO, forma articulată **Șerbu** are trei ocurențe: dealuri în comunele Argetoaia și Murgăși – Dj; culme în c. Padeș – Gj. Numele de grup **Șerbești**, cu sufixul *-ești*, desemnează un fost sat din c. Urdari – Gj, atestat documentar de la **1483**. **Șerboaică**, cu sufixul locativ *-oa(i)ca* (*-oaică* + suf. top. *-a*), denumește o pădure din c. Grozești – Mh. Derivatul **Șerbanu**, articulată, are trei ocurențe: baltă c. Desa – Dj, deal c. Negomir – Gj, teren arabil și pârau c. Stejari – Gj. Forma de feminin **Șerbana** desemnează un teren arabil în c. Lădești – Vl. Apar și două derivate toponimice: **Șerbăneasa**, cu sufixul *-easa* (*-easă* + suf. top. *-a*), fost sat în Vl, și **Șerbăneasca**, cu sufixul *-easca* (*-escu* + suf. top. *-a*), ce denumește o baltă în c. Călnic – Gj și un deal în c. Prundeni – Vl. Alte derivate de la antroponim sunt **Șerbănoiu**, loc c. Livezi – Vl, și **Șerbănoaia**, feminin, cu trei ocurențe: pârau c. Vladimir – Gj, teren agricol c. Frâncești – Vl și loc c. Grădiștea – Vl. Numele de grup **Șerbănești**, cu sufixul *-ești*, are 14 ocurențe în DTRO. Multe dintre ele sunt părți de sate în Dj, Mh și Vl. O parte de sat, din c. Predești – Dj, a fost în vechime un sat, atestat de la **1608**. Tot **Șerbănești** este numele unui loc din c. Schela – Dj și al unui deal din c. Tismana – Gj. Restul denumirilor **Șerbănești** sunt sate în Vl, unele cu atestări vechi. Astfel, **Șerbănești** din c. Ștefănești – Vl are multe atestări documentare între **1437** și **1842**. El și-a transferat numele unui deal, unei moșii, **1841**, și unei mănăstiri, **1841**. Satul **Șerbănești** din c. Păușești – Vl are, de asemenea, multe atestări documentare între **1565** și **1830**. Și-a transferat numele unei moșii, **1766**, și comunei, **1861**. Un fost sat, acum parte de sat din c. Tetoiu – Vl este atestat de la **1576**. El și-a transferat numele comunei, **1861**, și unui deal din perimetrul respectiv. În sfârșit, mai există un sat **Șerbănești** în c. Lăpușata – Vl, atestat la **1813**, care și-a transferat numele și unei moșii, **1885**. Înregistrându-se o asemenea omonimie, s-au creat multe construcții analitice, pentru o mai bună identificare. **Șerbăneștii de Jos** și **Șerbăneștii de Sus** sunt părți de sate desprinse din **Șerbănești** c. Predești – Dj. Fiecare în parte a dat și denumirea câte unei moșii, ambele atestate la **1840**. **Șerbăneștii de Otăsău** este un fost sat, același cu **Șerbănești** c. Păușești – Vl, cu o atestare la **1745**. El s-a mai numit și **Șerbăneștii de la Otăsău**, **1687**. **Șerbăneștii lângă Olt** este o fostă denumire a satului **Șerbănești** din c. Ștefănești – Vl, cu o atestare de la **1539**. **Serbăneștii Morunglav** este o altă denumire a mănăstirii **Șerbănești** c. Ștefănești – Vl, cu câteva atestări documentare între **1854** și **1859**. Aceași mănăstire s-a numit și **Șerbăneștii Morunglavului**, cu mai multe atestări documentare între **1776** și **1859**.

5. În continuare, să luăm în considerare un antroponim ce provine de la un nume de animal. Prin acest exemplu dorim să acoperim o arie mai vastă de toponime ce au la bază cuvinte ale limbii române care pot forma toponime fie direct (cum ar fi entopicele, numele de plante și de animale, adjectivele și adverbele), fie prin intermediul unui antroponim format de la aceste cuvinte. Situațiile trebuie judecate de la caz la caz și, în funcție de obiectul denotat și de sufixe, se poate stabili dacă toponimul respectiv provine de la apelativ sau de la antroponim.

Lup(u), antroponim atestat din **1490** (DERS) și înregistrat în DOR: 312 și în DNFR, provine din apelativul **lup** < lat. **lupus**. În ambele dicționare citate sunt prezentate nenumărate derivate antroponimice. Și în DTRO sunt numeroase toponime ce provin fie de la aceste antroponime, fie de la apelativ. De exemplu, **Lupu**, cu cinci ocurențe în DTRO, este explicat prin apelativ când desemnează pădure, baltă, vale și prin nume de persoană în cazul toponimului **Lupu**, parte de sat din c. Greci – Mh. La fel **Lupa**, cu patru ocurențe, este explicat prin **lup** + suf. top. *-a*, deoarece denumește păduri, dealuri și văi, care pot fi asociate cu apelativul. De la antroponimul **Lupu**, **Lupa**, s-au format numele de grup **Lupani**, părți de sate în c. Brabova –Dj și Bâcleș – Mh, **Lupeni**, parte de sat s. Menții din Față or. Strehaia – Mh, **1898**, și **Lupești**, cu foarte multe ocurențe: deal c. Grecești – Dj, **1898**; fost sat, acum parte de sat c. Bumbesti –Pițic –Gj, **1818**, fostă comună, **1861**, și munte în această comună, **1898**; fost sat c. Roșiile – VI; părți de sate în comunele Drănic și Murgăși – Dj, Drăguțești, Negomir și Ploșoru Gj, Vânători – Mh, Ștefănești – VI. Mai denumește o fântână în c. Muierasca – VI și un loc în c. Baia de Fier – Gj. Se înregistrează și numele de grup **Lupănești**, parte de sat din c. Celaru – Dj, **1844**, devenit sat, **1864–1943**, acum dispărut. În **1864** era înregistrat sub forma **Lupănești**, ca veche denumire a satului Marotinu de Jos. De la **Lupu**, cu articolul enclitic păstrat, a apărut numele de grup **Lupuiești**, sat c. Roșiile – VI, **1872**. O altă formă, **Lupulești**, păstrează și consoana „l” de la final. Toponimul desemnează părți de sate în Dj, Gj și VI, pădure și platou în Gj și VI. Derivatul antroponimic **Lupoiaia**, înregistrat în DOR: 312, formează mai multe toponime ce desemnează sate, părți de sate și locuință izolată în Gj, Ot și VI. Cel mai vechi sat **Lupoiaia**, c. Cătunele – Gj, are mai multe atestări documentare între **1588** și **1703**. El a dat și numele comunei între **1861** și **1943**, numele unei moșii, **1852**, și a unui pârâu, afluent pe stânga al Motrului, **1722**. Multe alte toponime **Lupoiaia**, ce denumesc dealuri, păduri, pâraie, văi, vâlcele, râpe și locuri, pot proveni mai curând de la apelativul **lupoiaie** ‘femela lupului’ sau ‘denumirea mai multor plante sălbatice’ (v. DLR). În mod similar se pune problema pentru **Lupoii**, pârâu în Dj, deal și pădure în Gj. Toponimul poate proveni de la apelativ sau de la antroponimul omonim, atestat în sec. al XIV-lea (v. DOR: 312); de asemenea, pentru **Lupoiiu**, vale, deal și pârâu în Gj. **Lupșa**, **Lupșă**, un alt derivat antroponimic, atestat din sec. al XVI-lea (v. DOR: 312), creează, de asemenea, mai multe toponime în Oltenia. Astfel, **Lupșa** este un sat c. Broșteni –Mh, cu mai multe atestări documentare între **1645** și **1846**. Din acest sat s-au desprins **Lupșa de Jos** și **Lupșa de Sus**, amândouă atestate la **1835**. Numele de grup **Lupșeni** desemnează o moșie din c. Broșteni – Mh. **Lupșoiaia**, loc c. Bujoreni – VI, atestat la **1645**, poate fi un derivat antroponimic, iar **Lupșoara** este un alt derivat ce desemnează o vâlcea c. Bulzești – Dj. Hipocoristicul **Lupuleț** este numele unei părți de sat c. Alimpești – Gj, iar **Lupulețu**, articulat, care poate fi și apelativul diminutivat, denumește loc, ogaș, pădure și vâlcea în Dj. Se observă că prin multitudinea sufixelor antroponimice și toponimice se creează varietata numelor de locuri, atât de necesară în procesul individualizării și localizării.

6. În concluzie, putem spune că numărul mare de antroponime de origine latină, sursă importantă a formării numelor de locuri din Oltenia, contribuie, alături de elementele celorlalte domenii lexico-semantice de origine latină, la configurarea bazei toponimice din această provincie a României.

SIGLE

- DERS = Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române 1374–1600*, redactor responsabil: Gh. Bolocan, București, Editura Academiei, 1981.
- DLR = Academia Română, *Dicționarul limbii române (DLR)*, serie nouă, redactori responsabili: academicienii Iorgu Iordan, Alexandru Graur, Ion Coteanu, Marius Sala, Gheorghe Mihăilă, București, Editura Academiei, Editura Litera, 2008.
- DNFR = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
- DOR = N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei, 1963.
- DTRO = Institutul de Lingvistică al Academiei Române și Facultatea de Litere a Universității din Craiova, *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)*, sub redacția prof. univ. dr. Gheorghe Bolocan, Craiova, Editura Universitaria, vol. 1–7, 1993–2007.
- MEO = Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Editura Enciclopedică Română, 1975.
- NP = Acad. Al. Graur, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.
- NPR = Domnița Tomescu, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București, Univers Enciclopedic, 2001.
- RTO = Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București, Monitorul Oficial și Imprimeria Națională, 1933.
- SOR = Ioan Pătruț, *Studii de onomastică românească*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 2005.
- TR = Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei, 1963.

ABREVIERI

c. – comună, Dj – Dolj, Gj – Gorj, lat. – latină, latinesc, m. – municipiu, Mh – Mehedinți, or. – oraș, Ot – Olt (județ), s. – sat, suf. – sufix, top. – toponimic Vl – Vâlcea.

PLACE NAMES RESULTED FROM ANTHROPONYMS OF LATIN ORIGIN

ABSTRACT

We have a project concerning the origin of Oltenia's toponymy based on *Toponymical Dictionary of Romania. Oltenia (DTRO)*, vol. 1–7, 1993–2007. In this paper we dealt with the place names resulted from anthroponyms of Latin origin.

Institutul de Lingvistică
„Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București